

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING NAZARIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY TA'LIMDAGI O'RNI

Nazirov Usmon Qosimovich

Xalqaro innovatsion universiteti dotsenti v.b

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17667177>

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik texnologiya tushunchasining nazariy asoslari, uning tarkibiy tuzilishi, tamoyillari va zamonaviy ta'lim jarayoniga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida pedagogik texnologiyalarning qo'llanilish holati hamda innovatsion yondashuvlarning samaradorligi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Pedagogik texnologiya, innovatsion ta'lim, interfaol metodlar, kompetensiyaviy yondashuv, axborot texnologiyalari.

Abstract: This article discusses the theoretical foundations of the concept of pedagogical technology, its structural structure, principles, and impact on the modern educational process. It also analyzes the state of application of pedagogical technologies in the education system of Uzbekistan and the effectiveness of innovative approaches.

Keywords: Pedagogical technology, innovative education, interactive methods, competency-based approach, information technologies.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические основы понятия педагогической технологии, её структурная структура, принципы и влияние на современный образовательный процесс. Анализируется состояние применения педагогических технологий в системе образования Узбекистана и эффективность инновационных подходов.

Ключевые слова: Педагогические технологии, инновационное образование, интерактивные методы, компетентностный подход, информационные технологии.

So'nggi o'n yillikda ta'lim jarayonida yuz berayotgan o'zgarishlar, xususan, raqamlashtirish, kompetensiyaviy yondashuvning rivojlanishi, shuningdek, xalqaro talablarga mos ta'lim tizimini shakllantirish zarurati pedagogik texnologiyalarni dolzarb mavzuga aylantirdi. Pedagogik texnologiya — o'qitish jarayonini ilmiy asoslangan tizim sifatida tashkil etish, maqsadni oldindan belgilash va yakuniy natijani kafolatlashga yo'naltirilgan faoliyatdir. Pedagogik texnologiya o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik hamkorlikni mustahkamlash hamda ta'lim sifatini kafolatlashda asosiy omil sifatida qaraladi.

Pedagogik texnologiya tushunchasining ilmiy asoslari

Pedagogik texnologiya atamasi XX asrning ikkinchi yarmidan ta'lim jarayoniga faol kirib kela boshladi. Yevropa va AQSh olimlari tomonidan ishlab chiqilgan nazariyalarda pedagogik texnologiya ta'lim jarayoniga tizimli yondashuv, aniq diagnostika va kafolatli natija kabi mezonlarga asoslanishi ta'kidlanadi. O'zbekistonlik pedagog olimlar (A. Avloniyning tarbiya haqidagi g'oyalari, N. Azizxo'jayev, M. Ochilov, O. Tolipova va boshqalar) ta'limda ilmiy asoslangan texnologiyalardan foydalanish samaradorligini alohida qayd etganlar.

Pedagogik texnologiyaning ilmiy ta'rifi quyidagicha umumlashtiriladi: **“Pedagogik texnologiya — ta'lim jarayonini loyihalash, amalga oshirish va baholashning tizimli, boshqariladigan, samaradorligi diagnostik jihatdan aniqlanadigan metodik tizimidir.**

Pedagogik texnologiyaning tuzilishi va tarkibiy qismlari. Pedagogik texnologiyaning tuzilishi bir nechta ilmiy asoslangan komponentlardan tashkil topadi. Jumladan:

Maqsadlarni diagnostik belgilash. O'quvchi dars yakunida egallashi zarur bo'lgan kompetensiyalar aniqlanadi.

O'quv materiali va ta'lim mazmunini tizimlash. Mazmun davlat ta'lim standartlari va fan dasturi asosida tanlanadi.

Metodlar va shakllarni tanlash. Interfaol metodlar, modul ta'limi, muammoli ta'lim, loyiha texnologiyasi kabi yondashuvlar qo'llaniladi.

Pedagogik vositalardan foydalanish. AKT, multimediya vositalari, laboratoriya jihozlari, didaktik materiallar.

Nazorat va baholash. Diagnostika, monitoring, reyting tizimi, formatif va summativ baholash.

Refleksiya va takomillashtirish. Jarayon samarasi tahlil qilinadi, kamchiliklar bartaraf etiladi.

Pedagogik texnologiyalarni qo'llash tamoyillari

Pedagogik texnologiya samaradorligi quyidagi tamoyillar bilan belgilanadi:

Tizimlilik tamoyili;

Maqsadga yo'naltirilganlik;

Hamkorlikda o'qitish;

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv;

Faollik va interfaollik;

Natijani diagnostika qilish;

Qayta tiklanuvchanlik;

Mazkur tamoyillarning ta’lim jarayoniga joriy etilishi o‘quv jarayonini samarali tashkil qilishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ahamiyati

Bugungi kunda ta’limda quyidagi innovatsion texnologiyalar keng qo‘llanilmoqda:

Modul asosida o‘qitish texnologiyasi

Muammoli ta’lim

Interfaol o‘qitish texnologiyalari

STEAM ta’limi

Konstruktivistik yondashuv

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari

Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning kreativ fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati, muammolarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, zamonaviy AKT vositalari ta’limni multimedia resurslari asosida tashkil qilish imkonini beradi.

O‘zbekiston ta’lim tizimida pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan:

kompetensiyaviy yondashuvga o‘tish;

elektron ta’lim platformalarining joriy etilishi;

interfaol metodlar asosida dars o‘tishning kengayishi;

xalqaro baholash tizimlariga tayyorgarlik (PISA, TIMSS);

yangi o‘quv dasturlari va darsliklarning yaratilmasi.

Bu jarayonlar pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq qilishning yuqori tezlikda rivojlanayotganidan dalolat beradi.

Xulosa

Pedagogik texnologiya zamonaviy ta’lim tizimining asosiy tarkibiy qismi bo‘lib, o‘quv jarayonini yuqori samaradorlik bilan tashkil etishga xizmat qiladi. U ta’lim jarayonini tizimli rejalashtirish, samarador natija olish va o‘quvchining shaxs sifatida rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish ta’lim sifatini oshiradi, o‘quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantiradi va global raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo‘jayev N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — T.: O‘qituvchi, 2020.
2. Tolipova O., Ochilov M. Pedagogik texnologiya asoslari. — T.: Fan va texnologiya, 2019.
3. Ziyomuhamedov B., Abduqodirov A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — T.: Ilm ziyo, 2021.